

УДК 808.51

DOI: [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6\(219\)-28-33](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2024-6(219)-28-33)**КРАСНИЦЬКА ОЛЬГА ВОЛОДИМИРІВНА,**

кандидатка педагогічних наук, доцентка,

доцентка кафедри суспільних наук,

Національний університет оборони України, м. Київ, Україна

Olha Krasnytska,

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,

Associate Professor of the Department of Social Sciences,

National Defense University of Ukraine, Air Force Avenue, Kyiv, Ukraine

E-mail: Olya271272@ukr.net**ORCID iD:** <https://orcid.org/0000-0002-0417-3318>

НАУКОВА ДОПОВІДЬ: ВІД ЗАРОДЖЕННЯ ІДЕЇ ДО ПУБЛІЧНОГО ПРЕДСТАВЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ

A Розкрито сутність наукової доповіді як інформаційного публічного виступу, що має на меті представлення широкій освітній і науковій спільноті результатів науково-пошукового дослідження оратора (викладача-науковця), їхнє обговорення та наукову дискусію. Окреслено переваги систематичної ораторської практики викладача на наукових, науково-популярних заходах. З'ясовано основні вимоги до наукової доповіді, відмінності між доповідями на конференції та захисті кваліфікаційної роботи (магістерської роботи, дисертації). Надано рекомендації щодо підготовки цікавої наукової доповіді. Описано роль звички читати, звички писати й амбіційності дослідника для успішності ораторської та наукової діяльності.

Ключові слова: ораторська діяльність; публічний виступ; викладач; оратор; цільова аудиторія; ораторська практика; звичка читати; звичка писати; амбіційність; результати дослідження

SCIENTIFIC REPORT: FROM THE GENESIS OF THE IDEA BEFORE PUBLIC PRESENTATION OF THE RESULTS

S Oratorical activities present a teacher or scientist with excellent opportunities to present the results of scientific research, achievements, and scientific explorations to a wide community and discuss them in an educational and scientific public space. The article draws the reader's attention to the advantages of the researcher's systematic oratorical practice, which are rooted in strengthening his influence on the target audience, popularizing himself as an expert in the field or topic, forming a personal brand of a scientist, receiving constructive feedback, generating new ideas, gaining oratorical experience, popularizing scientific ideas, systematization of one's knowledge, and clarifying the professional level to outline the area of future development.

The essence of a scientific report as an informational public speech, which aims to present the results of the speaker's scientific research to a wide educational and scientific community, including their discussion and scientific discussion, is revealed. The main requirements for it have been clarified: clarity and conciseness of the formulation of the topic, interest, and usefulness of the content for the audience, formativeness and persuasiveness of the speech, structured presentation of the content, saturation with techniques for managing the audience's attention, high-quality visualization of the content, compliance of the report with the principles of public speaking, compliance with the rules of public speaking and regulations, and interest of the speaker. The differences between a report at a conference and a report for the defense of a qualification work (master's thesis, dissertation) are highlighted.

The essence of the habit of reading and writing, which are in a close relationship and harmonious combination, become the keys to creating thorough scientific works and preparing and delivering excellent scientific reports. The teacher's ambition helps set high goals in public speaking and scientific activities and shows respect to the audience, science, and education.

Keywords: oratorical activity; public speaking; teacher; speaker; target audience; speaking practice; reading habit; writing habit; ambition; research results

Актуальність проблеми. Наукове сходження починається із професійного самовизначення, свідомого прагнення стати науковцем, науково-педагогічним працівником і працювати на благо людства, служити науці, освіті й суспільству. Стати здатним на вчинок, як зазначає О. Хміляр. Адже вчинковість – внутрішньо притаманна людині властивість бути суб'єктом життя, перетворювачем свого середовища, творцем історії [12]. Світ викладача-науковця набуває нових рис: мінливості, неточностей, постійного творчого пошуку, творчого непослуху та творчої нестачі.

Водночас він стає сповненим нових думок, ідей, інсайтів, відкриттів, пізнань.

Прагнення стати шукачем, дослідником, ученим – справжнім викладачем-науковцем закарбовано в його підсвідомості. Адже лише той, хто постійно шукає, не задовольняється вчорашнім, постійно відчуває нестачу власних знань і навчається, мислить інакше, досліджує нові шляхи й винаходить нові способи розв'язання завдань, зможе створювати нові знання, проводити оригінальні наукові дослідження, впроваджувати їх результати

в освітню практику, створювати нові освітні продукти й авторські розробки.

Справжній науковець творить. Творити, підкреслює С. Ганаба, означає створювати нове, «народжувати» буття із небуття. Творчість дає змогу особистості виокремитися із всезагальності й буденності, набути унікальних особистісних рис. Вона є життєвою енергією для науковця [3, с. 65]. Це спосіб його особистісного зростання, формування особистого знання, нових ціннісних орієнтацій, розкриття власного потенціалу. Це спосіб пройти шлях від зародження ідеї до її практичної реалізації. Це спосіб досягнути істину й відкрити її для інших. Це ресурс для розвитку суспільства.

Результати творчості викладача-науковця ми знаходимо насамперед у публікаціях, наукових доробках, навчальних програмах, створених технологіях та інших продуктах. На сьогодні, як зазначає С. Алексеева, публікаційна активність дослідника стає вагомим складником оцінювання його наукової діяльності та стратегією побудови кар'єри науковця [1]. Погоджуємося, що публікаційна активність має бути на високому рівні, проте має відрізнятися якістю, ґрунтовністю результатів. Водночас це лише один із показників наукових досягнень викладача. Результати досліджень мають бути апробовані публічно перед широкою освітньою й науковою спільнотою.

Ораторська діяльність викладача-науковця передбачає насамперед публічне представлення результатів досліджень і творчих пошуків, наукових розвідок, їхнє обговорення на наукових конференціях, семінарах, симпозиумах, репрезентацію на курсах лекцій. Наукова доповідь стає і засобом, і можливістю для викладача поширювати свої ідеї, знання, досягнення, залучати до них широку аудиторію. Варто виділити переваги систематичних публічних виступів на наукових, науково-популярних та освітніх заходах і з'ясувати вимоги до наукової доповіді, адже вона має бути сприйнята цільовою аудиторією й викликати активний пізнавальний інтерес.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Питання ораторської діяльності викладача-науковця досліджують О. Боягина, Н. Голуб, В. Нишета, Г. Сагач, Л. Шевцова.

Г. Переухенко загалом визначає діяльність викладача закладу вищої освіти професійною ораторською діяльністю, що вимагає знань з академічного жанру риторики. Як пояснює дослідниця, у перекладі з латинської професор – це вчитель, який виступає публічно. Викладач засобами ораторської діяльності – засобами живого слова здійснює переконливий вплив на аудиторію [9, с. 59].

Окремі аспекти лекторської майстерності розкривають у своїх дослідженнях О. Беляєва, Р. Гуревич, Л. Кайдалова, В. Каплінський, Н. Михайлів, О. Міщенко, Г. Пономаренко, Т. Пічугіна, В. Теслюк. Автори навчально-методичних праць із академічного письма й методології наукових досліджень більше приділяють увагу підготовці наукових публікацій, але не публічному представленню результатів дослідження. Особливості наукової доповіді знаходимо в доробках Д. Будянського та Ю. Мельника, що засвідчує недостатню розробленість порушено питання.

Метою статті є з'ясування сутності наукової доповіді й основних вимог до неї, переваги публічного представлення результатів досліджень на наукових, науково-популярних та освітніх заходах.

Викладення основного матеріалу дослідження. Скільки освітян і науковців прочитають опубліковану статтю в журналі чи збірнику матеріалів конференції? Скільки з них упровадять ці результати у практику власної діяльності чи запозичать ідею? Скільки з них збагатять отриманими результатами свої праці, виступи, програми навчальних дисциплін чи покладуть в основу власного дослідження? Відповідь однозначна – набагато менше, ніж коли опубліковані у статті, тезах чи монографії наукові результати будуть оприлюднені через публічні виступи на наукових конференціях, семінарах, симпозиумах, науково-популярних заходах. Тож пропонуємо розглянути роль, переваги та основні вимоги до наукової доповіді як засобу представлення наукових здобутків широкій спільноті.

Д. Будянський, розглядаючи наукову доповідь у структурі риторичної культури, тлумачить її як «презентацію результатів наукових пошуків, метою якої є не тільки інформувати наукову громадськість про наукові результати, отримані автором, але й привернути увагу, заохотити до глибшого знайомства з дослідженнями та їх використанням у власних наукових пошуках, що в результаті сприяє підвищенню статусу науковця, зростанню індексу цитування його праць» [2, с. 69].

Ю. Мельник вважає, що наукова доповідь є публічно виголошеною інформацією з проблеми наукового дослідження, оприлюдненою серед науковців певної галузі, що відповідає вимогам щодо змісту, структури доповіді. Дослідник вказує її загальне призначення – публічне обговорення ідеї, ходу чи результатів наукового дослідження [6, с. 30].

Ю. Палеха та Н. Леміш зазначають, що доповідь забезпечує можливість апробувати результати наукового дослідження, почути думку інших учених, перевірити зроблені висновки через різні оцінки фахівців, пояснити сумніви й розбіжності [8, с. 210]. Тож констатуємо, що наукова доповідь постає засобом поширення наукових ідей, презентації результатів дослідження і наукових здобутків, дискусій та обговорення наявних досягнень чи запропонованої ідеї, залучення слухачів конференції чи колег-науковців до дослідження, генерування нових ідей. Запитання й коментарі до оратора під час виступу стають джерелом нових думок, задумів, переконань, прояснення суперечностей чи неточностей, виділення аспектів, що потребують детальнішого вивчення. Крім цього, викладач-науковець має змогу ввійти в обмежене коло фахівців із досліджуваної проблематики, обговорити свої ідеї з експертами, отримати підтримку, поради чи рекомендації.

Тож презентуємо наукову доповідь як інформаційний публічний виступ, що має на меті представлення широкій освітній і науковій спільноті результатів науково-пошукового дослідження оратора (викладача-науковця), їх обговорення та наукову дискусію.

Д. Будянський вдало зауважує, що важливого значення набуває не лише зміст доповіді, але й стилістика тексту, використання риторичних фігур (метафор, порівнянь, риторичних запитань), а також манера оратора, володіння технікою й логікою мовлення, використання невербальних засобів, уміння підтримувати контакт з аудиторією, активізувати її увагу [2, с. 69].

Зазначимо, що наукова доповідь будується згідно з архітектонікою публічного виступу й має відповідати принципам ораторського мистецтва, правилам і вимогам до публічного виступу. Водночас вказуємо, що наукові доповіді для конференції та для захисту кваліфікаційної роботи (магістерської роботи, дисертації) дещо відрізняються. Остання характеризується більшою строгістю у викладенні матеріалу. Натомість доповіді, що виголошуються на конференціях чи семінарах мають більше внутрішнього простору.

Наукова доповідь для захисту кваліфікаційної роботи містить наступні складники:

- вступна частина, що складається зі звернення до членів комісії чи спеціалізованої вченої ради та актуальності теми, лаконічно викладеної;

- основна частина, що містить науковий апарат дослідження (об'єкт, предмет, мету, завдання) й виклад основних його положень згідно з поставленими завданнями. Водночас зауважимо, що доповідач не акцентує окремо увагу на науковій новизні дослідження, адже вона має прозвучати в межах отриманих основних результатів;

- заключна частина, що містить підсумок виконаних завдань і досягнутої мети дослідження. Також можна зазначити, де й ким результати можуть бути використані (практичне значення). Завершують доповідь запитання від членів комісії (вченої ради) та змістовні й водночас лаконічні відповіді доповідача.

Наукова доповідь на конференції будується за такою ж структурою, проте дає змогу оратору проявити креативність у викладенні інформації й має врахувати закони риторики та закони ораторської діяльності.

Вступна частина доповіді покликана привернути увагу слухачів до постаті спікера й теми виступу, зацікавити в ній, спонукати аудиторію дослухати промову до кінця. Оратор повинен установити контакт з аудиторією, завоювати довіру, озвучити корисність контенту для слухачів.

В *основній частині* доповіді викладаються головні положення та отримані результати за різними варіантами: згідно із завданнями; за індуктивним методом; за дедуктивним методом; через блоки, тезу – пояснення чи тезу – аргумент, запитання – відповідь; за методом теорії і практики.

Заключна частина містить лаконічні висновки, за потреби спонукання до дії, відповіді на запитання й побажання слухачам.

Викладаючи риторику в університеті на третьому (освітньо-науковому) рівні вищої освіти, навчаючи ад'юнктів публічно виступати, та маючи активний шістнадцятирічний досвід ораторської практики на освітніх, наукових,

науково-популярних заходах, ми визначили наступні *вимоги до наукової доповіді*:

- чіткість і лаконічність формулювання теми. За можливості необхідно внести в неї родзинку, щоб тема «заціпала» аудиторію;

- цікавість доповіді для аудиторії. Вона має викликати в неї інтерес до постаті оратора та змісту промови;

- корисність контенту для слухачів. Вони мають із початку виступу зрозуміти для себе його необхідність (нові знання, цікава інформація, ідеї, практичні інструменти, доведення чи спростування факту або явища, мотивація власного розвитку тощо);

- структурованість подання контенту, логічність викладу з виділенням головних аспектів;

- інформативність і переконливість промови. Оратор готує змістовний контент доповіді, виділяє основні аспекти проблеми чи питання, наводить аргументацію. Аргументи – сильні для цільової аудиторії, якими можуть бути висновки експертів, отримані статистичні дані, результати експерименту тощо;

- насиченість контенту техніками управління увагою аудиторії (вербальними, невербальними, аудіальними, техніками, пов'язаними з дією). Доповідач повинен сформувати довольну й післядовольну увагу слухачів;

- якісна візуалізація матеріалу або її відсутність. Під час наукових конференцій ми часто спостерігаємо як доповідачі представляють презентацію в PowerPoint, повністю заповнену текстом, що робити категорично заборонено. У такому разі слухачі не сприйматимуть ні того, що написано на слайдах, ні того, що озвучує оратор. Спікер не може стати додатком до презентації, як зазначає А. Степура. Слайди мають йому лише допомагати. А. Степура наводить правило трьох секунд: кожен слайд має бути таким, щоб, кинувши на нього оком, кожен слухач за три секунди зрозумів основну ідею [10, с. 93–94];

- відповідність доповіді принципам ораторського мистецтва: впевненості, лідерства, новизни, емоційності, змістовності, концентрації уваги, вмотивованості, доступності, різноманітності, відповідальності;

- дотримання правил золотого перетину, інформативності виступу, взаємного обміну та взаємодії з аудиторією;

- дотримання регламенту виступу. Для цього краще підготувати доповідь меншу за обсягом на 2–3 хв. Дотримання регламенту висловлює повагу спікера до аудиторії та інших доповідачів;

- зацікавленість оратора у виступі, заявленій темі, роботі із цільовою аудиторією, енергійність і виклик емоційного відгуку в аудиторії до порушеної проблеми.

Переваги ораторської практики на наукових, науково-популярних заходах. Чому викладачу-науковцю необхідно повсякчас представляти широкій спільноті результати своїх досліджень, наукових розвідок? У результаті глибокого вивчення питання ораторської діяльності ми дійшли висновку, що систематичні виступи на наукових, науково-популярних та освітніх заходах дають змогу викладачу наступне:

– залучити широку аудиторію до своїх знань, що забезпечує оратору посилення впливу на різні категорії слухачів;

– популяризувати себе як дослідника певної тематики чи проблеми, стати відомим експертом;

– сформувати персональний бренд науковця, експерта, вченого;

– отримати конструктивні відгуки, коментарі чи критику, що допоможе вдосконалити матеріал, спрямувати дослідження у правильне русло, зрозуміти аспекти, які виявилися поза увагою дослідника;

– генерувати нові ідеї завдяки запитанням від слухачів;

– зробити відомими результати свого дослідження, дати змогу іншим науковцям користуватися ними;

– допомогти слухачу конференції вирішити життєве чи професійне завдання;

– популяризувати наукові ідеї, наукові дослідження, спонукати інших ними займатися;

– здобути ораторський досвід, навчитися вести конструктивні наукові дискусії, аргументовано відстоювати наукову позицію;

– систематизувати наявні знання, прояснити межі незнання, з'ясувати подальші напрями професійного розвитку й творчого пошуку;

– розвинути допитливість та озброїти себе новими знаннями від інших спікерів на конференції;

– рефлексивно інтеріоризуючи професійні надбання, з'ясувати власний професійний рівень задля окреслення зони майбутнього розвитку.

Як підготувати цікаву наукову доповідь? З одного боку, підготовка публічного виступу передбачає означення теми, постановку цілей, характеристику потенційної аудиторії, добір необхідної літератури та її аналіз, написання тексту доповіді, візуалізацію контенту, продумування можливих запитань, психологічне самоналаштування оратора. З іншого боку, підготовка наукової доповіді – тривалий процес, до якого спонукає допитливість викладача-науковця, жага нових знань і потреба у пізнанні, відкритті нових граней певного процесу чи явища. Адже новизна у виступі для аудиторії є одним із чинників сприйняття інформації. Та й відчуття створення нового посилює внутрішню мотивацію викладача. Тому підготовка коріниться насамперед у постійному творчому пошуку, систематичних наукових розвідках, опрацюванні літератури, проведенні науково-пошукового дослідження, як наслідок – створення оригінального інформаційного продукту. Для справжнього викладача-науковця це неперервний процес, що містить ще й апробацію отриманих результатів в освітньому процесі.

Підготовка доповіді починається з виникнення ідеї та формування задуму, далі – пошуку необхідної інформації, дослідження стану вивченості проблеми. Останнє передбачає всебічний аналіз наявних наукових і навчально-методичних доробків, можливо інтерв'ю, лекцій, вебінарів, з'ясування залишених поза увагою науковців аспектів. Дослідник має синтезувати знання з різних галузей. Подальше розроблення ідеї передбачає її теоретичне або теоретико-емпіричне

дослідження, створення нового продукту, втілення у практику, презентацію.

Грунтовний науковий пошук, ретельне вивчення проблеми потребує від викладача-науковця значних енергетичних, інтелектуальних, емоційних, психологічних, часових ресурсів. Водночас у творчій діяльності він отримує натхнення й задоволення, черпає життєві сили, розкриває себе, формує автономність, переживає стан потоку й відшукує сенс. Коли ним рухає потреба у пізнанні, яку S. Kaufman називає підмурком зростання, і яка розкриває бажання шукати й осягати щось незвідане, складне та неточне [13], він невтомно працює, досліджує, створює і робить свій внесок у розвиток науки й освіти, а також життя інших людей. Адже основними рушіями пізнання, за S. Kaufman, стають допитливість, відкриття, відвертість, поширення, розуміння та створення нових можливостей для зростання й розвитку [там само].

Створенню цікавих та оригінальних доповідей сприяють дві звички викладача-науковця, а саме звичка читати й звичка писати.

Звичка читати передбачає систематичне читання книжок із різної тематики, суміжних галузей наукового, науково-популярного, навчально-методичного, художнього жанрів. Чим більше ми читаємо, тим більше знань отримуємо. Лише в разі збагачення себе різнобічною інформацією, її аналізі можна синтезувати знання з різних галузей. С. Кові, відомий дослідник ефективності та успіху особистості, автор бестселерів «7 звичок надзвичайно ефективних людей», «12 важелів успіху», «Спершу найважливіше», «Восьма звичка. Від ефективності до величчя», розповідає про себе в інтерв'ю та книжках те, що, зацікавившись темою успіху, він прочитав усю можливу літературу та статті, присвячені цій тематиці та у суміжній.

Коли після закінчення військової кар'єри В. Webb заснував медіабізнес, майже нічого не знаючи про медіа й рекламу, поставив собі за мету вчитися, і вчитися досить швидко. Тому читав, читав і читав, до дюжини книжок за тиждень. В. Webb прочитав усі можливі книжки про медіа, рекламу та маркетинг за останні півстоліття. І ще сотні на всі теми, що можуть бути із цим пов'язані навіть опосередковано [14].

О. Мороз та О. Падалка зазначають, що багато великих людей читали дуже швидко, зокрема О. Бальзак, А. Ейнштейн, Б. Наполеон, Ж.-Ж. Руссо й ін. Б. Наполеон міг прочитати 2000 слів за хвилину. Дослідники наводять приклад відомого освітянина М. Рубакіна, який за своє життя прочитав близько 200 000 книг, тобто 2750 за рік [7, с. 71].

Стверджуємо, що неможливо створити оригінальну наукову доповідь чи статтю, якщо мало читати чи читати лише вузько спеціалізовану літературу. Треба розширювати свої читацькі горизонти. У такий спосіб ми доторкаємося до знань людства всіх віків, робимо знання відомих науковців, освітян, тренерів з особистісного розвитку, бізнесменів своїми знаннями. А створення й презентація нових знань унаслідок проведення науково-пошукових досліджень дають змогу нам передавати власні знання сучасному й наступним поколінням.

Звичка писати. Коли ми читаємо, дискутуємо з колегами-науковцями та інтеріоризуємо отриману інформацію крізь призму власного дослідження, вивчення теми, підготовки наукової доповіді, у нас неодмінно з'являються нові ідеї, думки, приходимо до нових висновків. Їх обов'язково потрібно занотовувати, продовжуючи до логічного завершення. У такий спосіб можемо щодня створювати маленький шедевр – частину чорнової версії майбутньої доповіді, статті, монографії. Поступово й набагато швидше це перетвориться в готовий науковий доробок. Якщо ж писати статтю, текст доповіді чи іншої наукової або навчально-методичної праці у вільний від основних завдань час, як зазначає Дж. Кресвелл, викладач, маючи найкращі наміри, перетворюється на самодіяльного «письменника вихідного дня» – особу, яка має час працювати над дослідженням лише у вихідні, коли вся важлива робота тижня виконана. Неперервна робота над доповіддю чи статтею полягає в тому, щоб писати щось щодня чи принаймні щодня бути залученим у процес обдумування, збору інформації та перегляду, що стає частиною майбутнього рукопису чи виступу [4, с. 96].

Г. Маккеон, автор книжок «Коротко і по суті. Мистецтво визначати пріоритети» й «Без зусиль. Досягайте важливого легше» розповідає, що зокрема для написання першої із них він дисциплінував себе, працюючи над нею кожного дня з п'ятої до 13 години, завдяки чому написав працю за півроку. У ній же автор розкриває секрет одного успішного оратора, який завжди виголошує неймовірно натхненні промови. Таємниця полягає в підготовці значущого виступу за шість місяців до дати виголошення, коли він кожного дня приділяє лише чотири хвилини для записування думок та ідей із теми промови [5, с. 189]. С. Кінг за 65 років активної письменницької діяльності зміг написати 74 книжки завдяки звичці писати щодня по дві години, незважаючи на свята чи вихідні.

Як бачимо, звички читати й писати тісно переплітаються в діяльності викладача-науковця, у гармонійному поєднанні є запорукою створення ґрунтовних наукових праць, підготовки та виголошення чудових наукових доповідей. Водночас для успішності ораторської діяльності й визнання експертності та затребуваності викладачу необхідна ще одна важлива якість – *амбіційність*. Без неї неможливо досягати систематичних результатів, радіти маленьким перемогам, ставити повсякчас високі цілі й бачити свій успіх.

Амбітна особистість, як зазначає О. Хмільяр, інтелектуально домінуюча, незалежна й самостійна у своїх діях і вчинках. Адже її амбіції тісно пов'язані із самореалізацією та втіленням своїх намірів у дійсність. Наявні перемоги, здолані вершини, публічне визнання досягнень і звершень – позитивний поштовх для формування нових амбіцій [11, с. 154–155]. На нашу думку, амбіційність допомагає викладачу-науковцю ставити перед собою високі цілі, шукати способи їх досягнення й водночас працювати для аудиторій, перед якими він виступає.

Амбіції сприяють не тільки самореалізації, вони спонукають до лідерства служіння. Оратор у такому разі готовий витратити свій час, зусилля, енергію в ораторській і науковій діяльності, адже бачить чіткий результат, зокрема те, що отримають від нього слухачі. Це й спонукає його до систематичної роботи над новими науковими проектами, до науково-пошукових досліджень, написання оригінальних наукових статей, перетворення їх у наукові доповіді, систематичні виступи на наукових, науково-популярних, освітніх заходах. Амбіції спонукають викладача представляти до уваги широкої аудиторії свої напрацювання, робити їх пізнаваними й через них допомагати іншим, приносити користь суспільству.

Висновки. Наукова доповідь – творіння викладача-науковця, представлене до уваги й публічного обговорення широкій освітній і науковій спільноті, що містить результати його творчого пошуку, наукових розвідок, теоретичного чи теоретико-емпіричного дослідження. Її підготовка починається із зародження ідеї, формування задуму, закінчується публічним виступом, що відкриває можливості для нових ідей, розвитку теми, формування переконань, прояснення суперечностей чи неточностей, доведення наукової позиції оратора. Звичка читати, звичка писати й амбіційність викладача допомагають створювати наукові шедеври, презентувати їх перед освітянами та науковцями, розчиняючись у своєму творінні й отримуючи насолоду та натхнення від творчої роботи й ораторської діяльності.

Оскільки наукова доповідь є лише одним із видів публічних промов викладача-науковця, у **подальших дослідженнях** пропонуємо розглянути питання лекторської майстерності й презентацію наукових здобутків у цілісних курсах лекцій.

Список використаних джерел

1. Алексєєва С. Публікаційна активність як складова професійної кар'єри науковця. *Сучасні аспекти модернізації науки: стан, проблеми, тенденції розвитку* : матеріали XXI міжнар. наук.-практ. конф. Дебрецен, Угорщина, 2022. С. 264–268. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730704>.
2. Будяньський Д. В. Наукова доповідь у структурі риторичної культури викладача ВНЗ. *Психологія і педагогіка на сучасному етапі розвитку наук: актуальні питання теорії і практики* : зб. наук. робіт учасників міжнар. наук.-практ. конф. (Одеса 18–19 грудня 2015 р.). Одеса : ГО «Південна фундація педагогіки», 2015. С. 67–71.
3. Ганаба С., Пантелєєв К. Творчість як свобода: концептуальні ідеї та практичні стратегії. *Збірник наукових праць Національної академії Державної прикордонної служби України. Психологічні науки*. 2019. № 4 (15). С. 60–72. DOI: <https://doi.org/10.32453/5.vi4.377>.
4. Кресвелл Джон В., Кресвелл Дж. Девід. Дизайн дослідження: підходи на основі якісних, кількісних і змішаних методів. Львів : Вид-во Українського католицького університету, 2022. 284 с.
5. Маккеон Грег. Коротко і по суті. Мистецтво визначати пріоритети. Київ : Наш формат, 2020. 240 с.
6. Мельник Ю. Б. Методика підготовки до наукової доповіді. *Теорія і практика управління соціальними системами*. 2012. № 1. С. 29–33. DOI: <https://doi.org/10.20998/%25x>.
7. Мороз О. Г., Падалка О. С., Юрченко В. І. Викладач вищої школи: психолого-педагогічні основи підготовки / за заг. ред. О. Г. Мороза. Київ : НПУ, 2006. 206 с.
8. Палеха Ю., Леміш Н. Основи науково-дослідної роботи : навч. посіб. Київ : Ліра-К, 2016. 336 с.
9. Переухенко Г. Ораторська майстерність викладача як інноваційна технологія в підготовці магістрів. *Гуманізація навчально-виховного процесу*. 2012. Спецвип. 9. С. 58–65. URL: <https://ddpu.edu.ua/images/naukavid/gnvpmakset-9.pdf#page=58>.
10. Степура А. WOW-виступ по-українськи. Ноу-хау сучасного оратора. Дніпро : Моноліт, 2018. 304 с.

11. Хміляр О. Мала команда як ефективна група та осередок лідерства. *Психологія і суспільство*. 2024. № 1 (89). С. 149–158. DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2024.01.149>.
12. Хміляр О. Ф. Вчинковий потенціал як провідний компонент у формуванні конкурентоспроможного фахівця. *Актуальні проблеми сучасної освіти у світлі вимог Болонського процесу* : матеріали міжнар. наук. конф. (Київ, 21–23 вересня 2009 р.). Севастополь : Севастопольський нац. техн. ун-т, 2009. С. 127–129.
13. Kaufman Scott Barry. *Transcend: The New Science of Self-Actualization*. New York : TarcherPerigee, 2020. 432 p.
14. Webb Brandon, Mann John David. *Mastering Fear: A Navy SEAL's Guide*. London : Portfolio/Penguin, 2018. 224 p.

References

1. Aliexsieieva, S. (2022). Publikatsiina aktyvnist yak skladova profesiinoi kariery naukovtsia [Publication activity as a component of a researcher's professional career]. In *Suchasni aspekty modernizatsii nauky: stan, problemy, tendentsii rozvytku [Modern aspects of the modernization of science: state, problems, development trends]: materialy XXI mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (pp. 264-268). Debretsen, Uhorshchyna. Retrieved from <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/730704> [in Ukrainian].
2. Budianskyi, D. V. (2015). Naukova dopovid u strukturi rytoznochnoi kultury vykladacha VNZ [Scientific Report in the Structure of the Rhetorical Culture of a University Teacher]. In *Psykholohiia i pedahohika na suchasnomu etapi rozvytku nauk: aktualni pytannia teorii i praktyky [Psychology and pedagogy at the current stage of the development of sciences: topical issues of theory and practice]: zb. nauk. robit uchasnykiv mizhnar. nauk.-prakt. konf.* (pp. 67-71). Odesa: HO «Pivdenna fundatsiia pedahohiky» [in Ukrainian].
3. Hanaba, S., & Pantielieiev, K. (2019). Tvorchist yak svoboda: kontseptualni idei ta praktychni stratehii [Creativity as freedom: conceptual ideas and practical strategies]. *Zbirnyk naukovykh prats Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy. Psykholohichni nauky [Collection of scientific works of the National Academy of the State Border Service of Ukraine. Psychological sciences]*, 4 (15), 60-72. DOI: <https://doi.org/10.32453/5.vi4.377> [in Ukrainian].
4. Kresvell, Dzhon V., & Kresvell, Dzh. Devid (2022). *Dyzain doslidzhennia: pidkhody na osnovi yakisnykh, kilisnykh i zmishanykh metodiv [Research design: qualitative, quantitative, and mixed methods approaches]*. Lviv : Vd-vo Ukrainskoho katolytskoho universytetu [in Ukrainian].
5. Makkeon, Greg. (2020). *Korotko i po suti. Mystetstvo vyznachaty priorytety [Essentialism. The disciplined pursuit of less]*. Kyiv: Nash format [in Ukrainian].
6. Melnyk, Yu. B. (2012). *Metodyka pidhotovky do naukovoї dopovidi [Methods of preparation for a scientific report]. Teoriia i praktyka upravlinnia sotsialnyu systemamy [Theory and practice of social systems management]*, 1, 29-33. DOI: <https://doi.org/10.20998/%25x> [in Ukrainian].
7. Moroz, O. H., Padalka, O. S., & Yurchenko, V. I. (2006). *Vykladach vyshchoi shkoly: psykholoho-pedahohichni osnovy pidhotovky [Higher Education Teacher: Psychological and Pedagogical Foundations of Training]*. Kyiv: NPU [in Ukrainian].
8. Palekha, Yurii, & Lemish, Nataliia. (2016). *Osnovy naukovo-doslidnoi roboty [Fundamentals of research work]: navch. posib.* Kyiv: Lira-K [in Ukrainian].
9. Pereukhenko, H. (2012). Oratorska maisternist vykladacha yak innovatsiina tekhnolohiia v pidhotovtsi mahistriv [Oratory skills of teachers as innovative echnology in preparation of masters]. *Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu [Humanization of the educational process]*, 9, 58-65. Retrieved from <https://ddpu.edu.ua/images/naukvid/gnvp/maket-9.pdf#page=58> [in Ukrainian].
10. Stepura, Andrii. (2018). *WOW-vystup po-ukrainsky. Nou-khau suchasnoho oratora [WOW-speech in Ukrainian. Know-how of a modern speaker]*. Dnipro: Monolit [in Ukrainian].
11. Khmiljar, Oleh. (2024). Mala komanda yak efektyvna hrupa ta osередok liderstva [A small team as an effective group and center of leadership]. *Psykholohiia i suspilstvo [Psychology and society]*, 1 (89), 149-158. DOI: <https://doi.org/10.35774/pis2024.01.149> [in Ukrainian].
12. Khmiljar, O. F. (2009). Vchynkovyi potentsial yak providnyi komponent u formuvanni konkurentospromozhnogo fakhivtsia [Action potential as a leading component in the competitive specialist formation]. In *Aktualni problemy suchasnoi osvity u svitli vymoh Bolonskoho protsesu [Actual problems of modern education in the light of the requirements of the Bologna Process]: materialy mizhnar. nauk. konf.* (pp. 127-129). Sevastopol: Sevastopolskyi natsionalnyi tekhnichniy universytet [in Ukrainian].
13. Kaufman, Scott Barry. (2020). *Transcend: The New Science of Self-Actualization*. New York: TarcherPerigee.
14. Webb, Brandon, & Mann, John David. (2018). *Mastering Fear: A Navy SEAL's Guide*. London: Portfolio/Penguin.

Дата надходження до редакції
авторського оригіналу: 02.10.2024